

MESS-recensie: **De val van Granada** – (NL Vertaling)

Geschreven door: **Mirza Skenderagić**

Ik laat je het verhaal zien...

Het theater is altijd een ruimte geweest voor het oproepen van iemands verhalen, verre sprookjesachtige liefdes, moeilijke oude tragedies en nog moeilijkere komedies, of alledaagse reflecties van het heden. En de vertellers van die verhalen proberen altijd hun handelingen te verbergen, om de toeschouwer te betoveren, zodat de werelden die op het toneel worden gecreëerd een onmiddellijke, tastbare realiteit zijn, of net zo levendig en dichtbij als een droom. Het toneelstuk "De Val van Granada", dat op de vijfde en zesde dag van MESS dit jaar werd opgevoerd, is een gezamenlijke creatie van het Nederlandse collectief Hotel Modern, schrijver Abdelkader Benali en een live muzikale uitvoering door Chris Saris. Als theatrale "animators" in de ware zin van het woord, leggen zij het verhaal dat de oom van de jongen Abdelkader vertelt, volledig bloot. Het verhaal begint op 2 januari 1492, de dag waarop Granada onder het bewind van de katholieke koningen viel. Maar Abdelkaders verhaal begint niet met een val en vervolging, maar met een octopus die zijn oom vangt en de zachte klanken van een luit, terwijl tegelijkertijd een oude wereld van schaduwen op de muur verschijnt. Het leven is wat daadwerkelijk oprijst uit de duisternis van het verleden, en het leven bestaat uit geluiden, geuren, kleuren en stemmen, die de kleipop in staat stellen de laatste koning van het Moorse Spanje te worden. Hoewel de vraag blijft of de ervaring van de voorstelling krachtiger zou zijn geweest als het hele animatieproces verborgen was gebleven, zoals in het traditionele schaduwtheater, bracht de onthulling ervan een vreemd gevoel van medeplichtigheid en 'levend' spel teweeg, met theater, met geschiedenis, met het leven.

Daarom plaatst Hotel Modern drie grote tafels met speciaal gemaakte spots op het podium, waarvoor vervolgens diverse modellen van gebouwen, bruggen, straten, bomen, takken, bossen worden opgesteld, evenals figuren die mensen, dieren en insecten voorstellen, maar ook objecten zoals flessen, draden, glazen, messen, dienbladen, kippengaas, muizenkooien en uitgeknipte stroken oranje cellofaan die een kampvuur onder het licht op de muur uitbeelden.

Wat je ziet is vaak niet wat het lijkt, is één van de ideeën die dit stuk benadrukt. Door de magische wereld uit het verhaal tot leven te wekken en tegelijkertijd de banaliteit van de totstandkoming ervan te tonen, creëert dit stuk een dubbel gevoel bij het publiek. Het bewijst in essentie dat theatrale werelden niet alleen te vertrouwen zijn wanneer ze het publiek succesvol misleiden, maar ook wanneer ze hun trucs onthullen terwijl de magie nog gaande is. Zo wordt de kijker gedwongen te kiezen wat hij wil zien: wat zich voor hem afspeelt of wat op het scherm ontstaat. Dit ene en hetzelfde proces is in feite onlosmakelijk met elkaar verbonden, waardoor het naast elkaar of vanuit verschillende perspectieven kan worden bekeken. Op deze manier roept het stuk de herinnering van een achtjarige jongen op – de herinnering aan het verhaal van zijn oom, een verhaal dat een wervelwind van vele kleuren en stemmen is geworden, met een verschrikkelijke waarheid die ergens in de schaduwen verborgen ligt. Voor de jongen, en vervolgens voor het publiek, zal een beschaving ontstaan en personages verschijnen wier stemmen door poppen worden geleend en wier silhouetten lijken op de lichamen van vroegere helden en criminelen zoals de jongen ze in zijn hoofd heeft gecreëerd. Beschaving wordt vanuit het niets opgebouwd, vanuit kleine, ogenschijnlijk onbeduidende details. Alles begint met de vlucht van een vlinder, een symbool van transformatie, vrijheid, schoonheid en tederheid, maar ook van de vergankelijkheid van alles – zelfs zevenhonderd jaar zullen voorbijvliegen als een oogwenk, want desintegratie is onvermijdelijk. Iets zo moois als de gedachte om samen te lachen en te huilen zal ook verdwijnen: "Als de Jood lachte, lachte de moslim ook. Als

de christen hilde, hilde de Jood ook." De jonge Abdelkader vergeet de mensen niet wanneer zijn Granada uit de duisternis tevoorschijn komt, en één kaarsvlam verandert de pop in zijn "overgrootvader" – de laatste koning van Granada, want de geschiedenis is één geheel en bestaat uit heden en verleden.

En dan zal alles beginnen af te brokkelen. Als een kiem van haat die alleen onder een vergrootglas te zien is, maar die van stem verandert in een dreiging, de natuur zal bestoken, de architectuur zal verarmen, het licht zal verduisteren, en alles wat van de liefde overblijft is een schreeuw van haat. Een echte actrice zal branden in het vuur van de schaduwen, wat perfect de oneindigheid van het theatrale spel in dit stuk weergeeft, waarin geen grenzen zullen bestaan tussen verschillende kunstvormen – van schaduwtheater en poppenspel, via livemuziek en radioanimatie tot toneelvertelling en mise-en-scène. Alles zal werken voor het leven op het podium, en het zal lijken alsof het leven een slordig en subtiel, geestig en pijnlijk, saai en amusant, dwaas en poëtisch, sereen en verschrikkelijk theater is, want dat is precies wat het is.

Het einde van de beschaving zal opnieuw komen met de vlucht, van vlinders tot vliegtuigen, en er rest niets anders dan te zwaaien naar het verre verleden waar ooit een sprookjesstad bestond.